

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de leeswijzer, waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

Duinen met *Hippophaë rhamnoides* (H2160)

Verkorte naam: Duindoornstruwelen

1. Status

Habitatrichtlijn Bijlage I (inwerkingtreding 1994)

2. Kenschets

Beschrijving: het habitattype betreft door Duindoorn (*Hippophae rhamnoides*) gedomineerde duinen (en vergelijkbare plaatsen elders in het kustgebied). Naast Duindoorn kunnen ook andere struiken met hoge bedekkingen voorkomen, waaronder Gewone vlier (*Sambucus nigra*), Wilde liguster (*Ligustrum vulgare*) en Eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*).

Duindoorn is voor kieming en vestiging gebonden aan humusarm, kalkrijk zand met een lage indringingsweerstand. Goed ontwikkelde jonge duindoornstruwelen komen dan ook vooral voor na een sterk stuivende fase met Helm (habitattype Witte duinen, H2120), waarbij de relatief kalkrijke bodem ontsloten is. Duindoorn vormt wortelknolletjes met stikstofbindende actinomyceten (*Frankia*) en heeft een goed verteerbaar bladstrooisel. Op de relatief kalkrijke bodems leidt dit tot trage humusvorming en een verhoogde beschikbaarheid van stikstof. In zeer kalkrijke duinen kunnen deze struwelen enkele eeuwen oud worden.

Voor de biodiversiteit zijn met name de struwelen belangrijk die ontstaan als gevolg van voortgaande successie op meer beschutte plekken (vooral op plekken waar door hellingprocessen organisch materiaal ophoopt). Naast Duindoorn nemen dan de bovengenoemde andere struiken een belangrijke plaats in. Wanneer deze struiken echter te hoog worden, wordt Duindoorn door beschaduwing verdrongen.

Op minder beschutte delen kan de successie richting gemengde struwelen echter stagneren. Daarbij ontstaan soortenarme begroeiingen. Zolang de bodem, door overstuiving met kalkrijk zand voldoende kalkrijk blijft, kan Duindoorn zich handhaven. Als de bodem ontkalkt raakt en gaat verzuren, kwijnt hij echter weg.

Niet alleen successie kan leiden tot soortenarme begroeiingen. Een groot deel van de huidige Duindoornstruwelen is soortenarm vanwege hun onnatuurlijke oorsprong: veel duindoorns zijn ontkiemd op geroerde, voedselrijke grond die vrijkwam na het verlaten van akkers, het verwijderen van militaire complexen (mijnenvelden, bunkers) en het inrichten van waterwingebieden.

Relatief belang binnen Europa. zeer groot

Nederland draagt een grote verantwoordelijkheid voor het habitattype. Ten eerste vanwege de omvang van de oppervlakte in ons land. Verder is de verscheidenheid aan struweelsoorten in de goed ontwikkelde voorbeelden van duindoornstruwelen groot. Ook ligt ons land centraal in het verspreidingsgebied.

3. Definitie

Vegetatietypen

Code vegetatie-type	Nederlandse naam vegetatietype	wetenschappelijke naam vegetatietype	Goed/Matig	beperkende criteria	alleen in mozaïek
37Ac1	Associatie van Duindoorn en Vlier	<i>Hippophae-Sambucetum</i>	G	mits in het kustgebied en duindoorn aanwezig	

Code vegetatie-type	Nederlandse naam vegetatietype	wetenschappelijke naam vegetatietype	Goed/Matig	beperkende criteria	alleen in mozaïek
37Ac2	Associatie van Duindoorn en Liguster	<i>Hippophae-Ligustretum</i>	G	mits in het kustgebied en duindoorn aanwezig	
37Ac3	Associatie van Wegedoorn en Eenstijlige meidoorn	<i>Rhamno-Crataegetum</i>	G	mits in het kustgebied en duindoorn aanwezig	
37-RG1-[37Ac/23Ab]	Rompgemeenschap met Duindoorn en Zeemelkdistel van het Liguster-verbond/het Helm-verbond	<i>RG Hippophae rhamnoides-Sonchus arvensis-[Berberidion vulgaris/Ammophilion arenariae]</i>	M	mits in het kustgebied	
37-RG2-[37Ac/14Ca]	Rompgemeenschap met Duindoorn en Korstmos van het Liguster-verbond/het Duinsterretjes-verbond	<i>RG Hippophae rhamnoides-Cladonia-[Berberidion vulgaris/Tortulo-Koelerion]</i>	M	mits in het kustgebied	
37-RG3-[37Ac/14Cb]	Rompgemeenschap met Duindoorn en Duinriet van het Liguster-verbond/het Verbond der droge, kalkrijke duingraslanden	<i>RG Hippophae rhamnoides-Calamagrostis epigejos-[Berberidion vulgaris/Polygalo-Koelerion]</i>	M	mits in het kustgebied	

4. Kwaliteitseisen habitatype

a. Abiotische randvoorwaarden

Zuurgraad	basisch	neutraal-a	neutraal-b	zwak zuur-a	zwak zuur-b	matig zuur-a	matig zuur-b	zuur		
Vochttoestand	diep water	ondiep permanent water	ondiep droog-vallend water	's winters inunderend	zeer nat	nat	zeer vochtig	vochtig	matig droog	droog
Zoutgehalte	zeer zoet	(matig) zoet	zwak brak	licht brak	matig brak	sterk brak tot zout				
Voedselrijkdom	zeer voedselarm	matig voedselarm	licht voedselrijk	matig voedselrijk-a	matig voedselrijk-b	zeer voedselrijk	uiterst voedselrijk			
Overstromings-tolerantie	dagelijks lang	dagelijks kort	regelmatig	incidenteel	niet					

b. Typische soorten

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Soortgroep	Categorie ¹
Egelantier	<i>Rosa rubiginosa</i>	Vaatplanten	K
Nachtegaal	<i>Luscinia megarhynchos ssp. megarhynchos</i>	Vogels	Cb

c. Overige kenmerken van een goede structuur en functie

¹ Cb = constante soort goede biotische structuur; K = karakteristieke soort

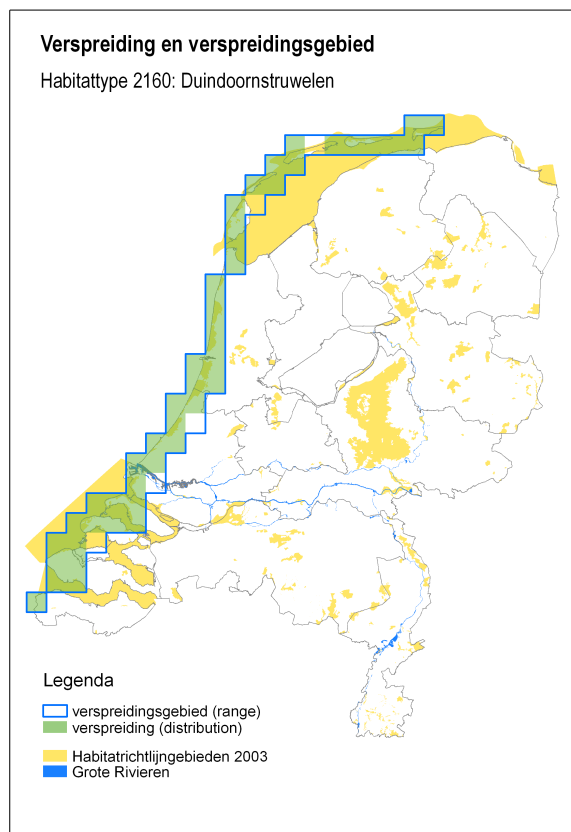
- Gering aandeel van exoten (zoals Amerikaanse vogelkers);
- Optimale functionele omvang: vanaf enkele hectares.

5. Kwaliteitseisen omgeving

- Inwaai van zand (voor vestiging van Duindoorn en voorkoming van verzuring).
- (Lokale) toevoer van organisch materiaal (voor de vestiging van andere soorten struiken).
- Gevoeligheid voor stikstofdepositie: gevoelig.

6. Huidig voorkomen

Het habitatype komt voor in alle duingebieden, van het Zwin tot Rottumeroog. De totale oppervlakte van de Duindoornstruwelen bedraagt in ons land naar schatting enkele duizenden hectaren. Het merendeel daarvan is echter matig ontwikkeld. De best ontwikkelde Duindoornstruwelen worden aangetroffen in de kalkrijke duinen (Doing 1988), in een brede zone tussen de zeereep en de binnenduinen. In de kalkarme duinen zijn duindoornstruwelen vooral te vinden in de delen die enigszins kalkhoudend zijn. Ze komen daar vooral dicht achter de zeereep voor.

7. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends

Het habitatype heeft zich de afgelopen decennia sterk uitgebreid, ten koste van duingraslanden van het habitatype Grijze duinen (H2130), eerst als gevolg van het beschikbaar komen van kale, voedselrijke grond, (zie de Beschrijving) later ook als gevolg van de sterk verminderde

konijnenstand. Een aantal broed- en trekvogels profiteert van deze uitbreiding, maar dat weegt niet op tegen het verlies aan soortenrijke duingraslanden.

Recente ontwikkelingen

Enerzijds heeft het habitatype zich verder uitgebreid als gevolg van de nog steeds niet herstelde konijnenstand. Anderzijds zijn in de laatste jaren op een aantal plaatsen (minder goed ontwikkelde) Duindoornstruwelen in beweiding genomen of afgegraven ten behoeve van herstel van duingraslanden en duinvalleien. Al met al is de oppervlakte in de laatste tien jaar waarschijnlijk toch toegenomen.

Veel struwelen nemen de laatste tijd in hoog tempo in kwaliteit af als gevolg van het massaal binnendringen van Amerikaanse vogelkers.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig

Het verspreidingsgebied is in de afgelopen decennia stabiel.

Beoordelingsaspect oppervlakte: gunstig

De oppervlakte is in de loop van de laatste decennia verder toegenomen; dit betreft echter vooral struwelen met een matige kwaliteit.

Beoordelingsaspect kwaliteit: gunstig

1. Abiotische randvoorwaarden: in een voldoende groot deel van de gebieden wordt voldaan aan deze voorwaarden.

2. Typische soorten: de typische soorten zijn niet bedreigd.

3. Overige kenmerken: in een voldoende groot deel van de gebieden wordt voldaan aan deze voorwaarden.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: gunstig

In 2007 is aan de Europese Commissie gerapporteerd dat het toekomstperspectief gunstig is. Inmiddels blijkt echter dat er een alarmerende toename van Amerikaanse vogelkers plaatsvindt, die zonder ingrijpende maatregelen zal leiden tot een ernstige afname van de kwaliteit. De beoordeling 'matig ongunstig' zou op zijn plaats zijn.

Landelijke instandhoudingsdoelstelling

Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en behoud kwaliteit van goed ontwikkelde vormen in de gebieden waar het type een belangrijke positie in het duinlandschap inneemt. Enige achteruitgang in oppervlakte is toegestaan ten gunste van uitbreiding oppervlakte van habitattypen Grijs duinen (*H2130), Vochtige duinvalleien (H2190) of Duinbossen (H2180), mits de totale oppervlakte van goed ontwikkelde vormen niet afneemt.

Streefbeeld bij de landelijke instandhoudingsdoelstelling

Behoud van de kwaliteit zal met name inspanningen vergen ten aanzien van het terugdringen van Amerikaanse vogelkers. Het is toelaatbaar dat de oppervlakte met name buiten de voor Duindoorn kenmerken zone afneemt, zolang dit ten goede komt aan meer bedreigde duinhabitattypen.

De in 2007 aan de Europese Commissie gerapporteerde referentiewaarde is voor verspreiding "gelijk aan huidig" en voor oppervlak "minder dan huidig".

Oordeel: gunstig (gerapporteerd aan de Europese Commissie; matig ongunstig is inmiddels op zijn plaats)

Aspect	1994	2004	2007
Verspreiding	Gunstig	Gunstig	Gunstig
Oppervlakte	Gunstig	Gunstig	Gunstig
Kwaliteit	Gunstig	Gunstig	Gunstig
Toekomstperspectief	Gunstig	Gunstig	Gunstig

Beoordeling SvI	Gunstig	Gunstig	Gunstig
-----------------	---------	---------	---------

Onder Beoordeling toekomstperspectief is vermeld dat het toekomstperspectief in 2007 inmiddels matig ongunstig moet worden beoordeeld; consequentie is dat dan ook de 'Beoordeling SvI' matig ongunstig wordt).

8. Bronnen

- Doing, H., 1988. Landschapsoecologie van de Nederlandse kust: een landschapskartering op vegetatiekundige grondslag. Stichting Duinbehoud, Leiden.